

یا ابا عبدالم

قالا لله استغفر الله من ذنوبنا واننا مسلمون
والله اعلم
والله اعلم
والله اعلم

شماره ی ۱۶

شنبه ۲۷ آبان ۱۳۹۶

کلمات

نشریه‌ی مستندهای تلویزیونی

نگاهی به مستند

«بوشهر در سوگ»

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ
حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ

و آنان را که آیات
ما را دروغ انگاشتند،
از راهی که خود
نمی‌دانند به تدریج
خوارشان می‌سازیم.

قرآن کریم، سوره الأعراف
آیه ۱۸۲

کمان

نشریه‌ی مستندهای تلویزیونی

شماره‌ی ۱۶، شنبه، ۲۲ آبان ماه ۱۳۹۶

نویسندگان:

رحیم ناظریان | مهدی اسدزاده | سهیل محمودی

همکاران:

مطهره کشاورز | اکرم سادات فاطمی | مهدی مجد | زکریا زرگانی
یا سرصدر نژاد | محمد حسین شفیق

عکاس:

سهراب خان زاده

مدیر هنری:

علیرضا بخشی

با سپاس از دبیرخانه‌ی جشنواره مستند
و کارکنان محترم خانه مستند انقلاب اسلامی

نشانی:

تهران، خیابان ولی عصر، بالاتر از پارک ساعی، جنب بیمارستان
مهرگان بن بست مهرگان، پلاک ۳
تلفن: ۰۲۱ ۸۸۷۸۳۶۴۵ ۸۸۷۸۳۶۴۵، کد پستی: ۱۵۱۶۷۳۵۶۱۴
خواننده‌ی گرامی، تمام شماره‌های نشریه‌ی کمان را می‌توانید از
سایت زیر دریافت کنید
www.khanemostanad.ir

خانه مستند
انقلاب اسلامی

روایتی از اصالت و سنت در عزاداری حسینی

به گزارش روابط عمومی جشنواره تلویزیونی مستند، محمدرضا خسروی کارگردان مستند «بوشهر در سوگ» درباره تولید این فیلم گفت: این اثر درباره عزاداری مردم بوشهر است و فلسفه عزاداری را توسط چند تن از قدیمی‌های هیات بررسی می‌کند. عزاداری در بوشهر از دهه اول محرم آغاز می‌شود و تا پایان صفر ادامه پیدا می‌کند و رسم‌های مختلف با فلسفه خاص خود را دارد.

محمدرضا خسروی
نویسنده:
سهیل محمودی

وی افزود: خود من بوشهری نیستم و اهل شهرکردم، اما وقتی در ماه محرم با فرهنگ غنی و خاص بوشهر مواجه شدم، به این نتیجه رسیدم که حیف است در قالب یک مستند به این گنجینه غنی پرداخته نشود. عزاداری بوشهر با پایان دهه محرم به پایان نمی‌رسد و تا اربعین، هر شب جمعه ادامه پیدا می‌کند. در هفته آخری که به اربعین ختم می‌شود نیز هر شب برنامه برگزار می‌شود. خسروی ادامه داد: در این مستند،

ابتدا شهر بوشهر را معرفی می‌کنیم و سپس به رسوم محرم می‌پردازیم که بعد از عید غدیر یا سنت سیاه‌پوشی آغاز می‌شود. در ادامه «ذکرو یا منبری» آیینی است که هر روز پیش از مراسم برگزار می‌شود تا همه خبردار شوند که روضه، آغاز شده و نوعی سینه‌زنی است که غیر از جنوب کشور، جایی مشابه آن ران دیده‌ام.

وی تأکید کرد: از شب ششم تا دهم محرم نیز هر روز «سنج و دمام‌زنی» پیش از عزاداری صورت می‌گیرد و سپس سینه‌زنی بوشهری آغاز می‌شود که روال خاص خود را دارد. سینه‌زنی شامل بخش‌های مختلفی از جمله پیش‌خوانی،

نوحه‌خوانی و واحد خوانی است که با همراهی مداح و مردم انجام می‌شود. آخرین بخش از مراسم نیز ایام‌مظلوم نام دارد که در آن مردم، سینه‌زنی را از مسجد و حسینیه به خیابان‌ها می‌برند. شمع‌زنی، صبح‌خدم خوانی و طفل‌صغیری از جمله دیگر مراسم‌هایی هستند که در دهه محرم برگزار می‌شود. تعزیه طایفه بنی‌اسد در شب سوم امام حسین (ع) برگزار می‌شود و شب‌های جمعه نیز تا پایان صفر، سینه‌زنی برپاست.

خسروی در پایان گفت: در مراسم ۲۸ صفر نیز نوحه خیلی خاصی اجرا می‌شود که در آن تابوت نمادین پیامبر (ص) را می‌سازند و آن را به صورت نمادین تشییع می‌کنند و ما طی دو سالی که صرف ساخت این اثر کردیم، کوشیدیم تصاویری از تمام این سنت‌ها در مستند داشته باشیم.

مستند «بوشهر در سوگ» که به کارگردانی و تهیه‌کنندگی محمدرضا خسروی تولید شده است با پذیرفته شدن در فصل سوم جشنواره تلویزیونی مستند در روز بیست و هفتم آبان، ساعت بیست به روی آنتن شبکه مستند خواهد رفت.

پوستر فیلم مستند «بوشهر در سوگ»

ماجرای عزاداری ساحل نشینان

تحلیلی بر مستند «بوشهر در سوگ»
نویسنده: رحیم ناظریان

حادثه‌ی کربلا در بوشهر را دارد. در این مستند، تمامی آداب و مناسک مربوط به کربلا در بوشهر و شکل عزاداری مردم آنجا به نمایش در می‌آید. ذکرخوانی، پامنبری، مراسم سنج و دمام، پیش خوانی، نوحه خوانی، واحدخوانی، مراسم ایامظلوم

«بوشهر در سوگ» مستندی با روایتی توصیفی، تشریحی و البته چند صدایی است که با تمهیداتی از قبیل مصاحبه و گفتگو و همچنین اضافه نمودن گفتار متنی حماسی سعی در معرفی و شرح مراسم و آداب و آیین

رنگارنگی موسیقایی در کل اثر در جای جای آن قرار گرفته است.

اما نکته قابل بحث تلفیق، همه‌ی ابرازی است که مستندساز با آن به تولید اثری شفاف و سراسرست نایل آمده؛ به عبارتی مستندساز برای القا و انتقال تمام جنبه‌های سوژه، از تمام شکل‌ها و تکنیک‌ها استفاده کرده و این امر سبب شده اجرا چیزی در حد و اندازه‌ی اثری تلویزیونی باقی بماند. جدای ارزش مذهبی و عقیدتی سوژه که درباره شکل عزاداری بوشهری‌ها در ایام محرم است، ارزش‌های فیلمیک مستند به واسطه توضیح بیش از اندازه رویداد، با روایت کلامی، دچار تردید شده است. به عبارتی سوژه به اندازه کافی، قابلیت تصویرسازی و پتانسیل داشتن بیان سینمایی و بصری را دارد اما گفتگوها و نریشن همچون بیشتر مستندهایی که از سویه هنری‌شان دور می‌شوند، ضربه‌ای سنگین بر آن وارد می‌کند. این‌گونه است که مستند با آن همه شکوهش در تصاویری تاثیرگذار، به دلیل همین اضافه‌گویی‌ها، بیشتر از این که در حدود سینما باقی بماند، تبدیل به مستندی تبلیغی می‌شود.

(برحیدری)، مراسم الواع، مراسم صبحدم، تعزیه ظهر عاشورا، مراسم تجمع عزاداران پس از واقعه ظهر عاشورا، شام غریبان (طفل صغیری)، سینه زنی سنتی شب اربعین، تعزیه روز اربعین، (بازگشت کاروان اهل بیت به کربلا) سینه زنی سنتی شب ۲۸ صفر، پخت نذری بوشهری و مواردی دیگر از مناسک و آدابی است که در مستند «بوشهر در سوگ» با جزئیات نشان داده می‌شود. تمامی رویداد مستند «بوشهر در سوگ» علاوه بر اتکا بر وجه تصویری‌اش و نشان دادن خود مراسم، به شکل کلامی نیز به واسطه گفتار متن و روایت کلامی به مخاطب ارائه می‌شود. مستند از نظر تصویری به شکلی تمام و کمال آنچه را که باید نشان می‌داد، نشان می‌دهد و در این میان به واسطه تکنیک گفتگو، قبل از به تصویر کشیدن بخشی از آداب عزاداری، با توضیحی مقدماتی به سراغ تصویری‌روید.

مستند «بوشهر در سوگ» از نظر موسیقایی نیز اثر قابل توجهی است. سوژه مستند، آنچه را که باید در جهت جذابیت موسیقی و نوحه در اختیار کارگردان می‌گذاشت، گذاشته و این

تحسین کردند، توسط مخاطب تلویزیونی خیلی مورد استقبال قرار نگرفت؛ چرا که فیلم به جای این که یک روز از مناسک و آداب مقبره و صحن امام رضا را نشان بدهد و از این طریق تاثیر مذهبی اش را بگذارد و احساسات را متبلور کند، بیشتر به قاب‌هایی سینمایی از آدم‌ها معطوف شد. «یا ضامن آهو» هیچ توضیحی در قالب گفتگو با دیگران و زور نداشت و هیچ نریشنی نیز آن را همراهی نمی‌کرد. همه چیز بر پایه تصویر بود. به همین دلیل فیلم از ساحت تبلیغی، کاملاً خارج و تبدیل به هنر شد. «یا ضامن آهو» زنج آدم‌هایی است که برای شفا و ادای حاجت، شفاف‌ترین لحظات حسی و خلوص معنوی‌شان را بیان می‌کنند و بی‌شک دوربین «کیمیای»

یکی از ویژگی‌های آثار تبلیغی در سینمای مستند، که بیشتر به مسائل سیاسی و فرهنگی نیز می‌پردازد، راحت فهمیده شدن اثر توسط همه افشار و همه مخاطبان با هر سطحی است. یعنی مستند تولید می‌شود تا مخاطب حداکثری، با دیدن آن به راحت‌ترین حالت ممکن تحت تاثیر قرار بگیرد و البته سهل و آسان آن را درک کند. بنابراین یک ویژگی مهم آثار تبلیغی، فهم و درک آسان اثر است چرا که نیازی به پیچیدگی نیست و هدف اصلی تولید چنین اثری، انتقال ساده و بی‌پیرایه محتواست. شاید به همین دلیل به عنوان مثال مستند «یا ضامن آهو» ساخته کیمیای با وجودی که در جشنواره‌های بین‌المللی نیز دیده شد و منتقدان نیز به شدت آن را

بسیار قدرتمند این احساس را منعکس می‌کند. اما در «بوشهر در سوگ» بخشی که تصویری است، به شکل مطلوبی محتوا را کامل و کافی شرح می‌دهد و اما نریشن و گفتگو با راویان متعدد، فقط همان تصاویر را به شکل نخ‌نمایی مجدداً شرح می‌دهند.

با این وجود «بوشهر در سوگ» مستندی است که به هدفش می‌رسد و این همان چیزی است که مشخصاً از ابتدا مد نظر تولید کننده آن بوده است. به عبارتی مستند در این جمله خلاصه می‌شود: «معرفی و شرح مناسک عزاداری محرم در بوشهر!»

با این نقطه نظر، بی‌شک دیگر مجاللی برای تحلیل موضوع و بررسی محتوای آن نمی‌ماند، چرا که این قبیل آثار تولید می‌شوند که فقط مشاهده شوند و کارکرد نهایی‌شان این است که چنین مناسکی فقط به واسطه سینما یا تلویزیون به مخاطبانی که فرصت دیدن آن را از نزدیک ندارند، معرفی شوند. همین نقطه‌ی ضعف و بیراهه‌ی چنین آثاری است، چرا که این مستند حتی برای یک بوشهری که خود در چنین

مراسمی شرکت می‌کند و از نزدیک آن را دیده و می‌بیند، فقط به عنوان تصویری از مراسم و تشریح آن به حساب می‌آید و ارزش فیلمیک ندارد. یک بوشهری به شکل واقعی مراسم را دیده است و حالا دیدن این مستند تنها به دلیل جذابیت فریبنده تلویزیون می‌تواند برایش توجیه پذیر باشد و نه دریافت‌های سینمایی. به عبارتی اگر «بوشهر در سوگ» روح موج دریا و جزر و مد را که توصیف شاهدان از این مراسم عزاداری است، با اتکا بر تصاویر، نشانمان می‌داد و نه به واسطه‌ی کلام یکی از مصاحبه شونده‌گان، بی‌شک اثری قدرتمند را شاهد بودیم. مراسم عزاداری بوشهری‌ها چنان با شور و حرارت برگزار می‌شود که خود مراسم و نشانه‌های آن به تنهایی شکلی از روایت را می‌سازد و در آن تمام توصیف‌های شاعرانه از موج دریا و جزر و مد را می‌توان به وضوح دید. اینجا دوربین و کلام فقط در خدمت گزارش قرار دارند. گزارشی کامل که حتی بعد از نریشن و مصاحبه، با تاکیدی اضافه، از توضیحاتی که با زیرنویس ارائه می‌شود نیز نمی‌گذرد.

به عبارتی اگر
«بوشهر در سوگ»
روح موج دریا و جزر
و مد را که توصیف
شاهدان از این
مراسم عزاداری
است، با اتکا بر
تصاویر، نشانمان
می‌داد و نه به
واسطه‌ی کلام
یکی از مصاحبه
شونده‌گان، بی‌شک
اثری قدرتمند را
شاهد بودیم.

جشنواره تلویزیونی مستند

Documentaries

The First TV Festival of The
Mostanad TV Holds

روایت حقیقت در قاب واقعیت
شبکه مستند برگزار می کند

فصل سوم نخستین جشنواره مستند

روزهای زوج | ساعت ۲۰:۰۰ از شبکه مستند

بازپخش ساعت ۲۴:۰۰

برای شرکت در مسابقه پیامکی
کد فیلم «بوشهر در سوگ» B7

جشنواره مستند

شما می توانید بعد از تماشای هر قسمت امتیاز خود را از یک تا پنج ستاره از طریق سامانه پیامکی ۳۰۰۰۰۸۱ با زدن کد فیلم به همراه عدد ستاره مورد نظر ارسال نمایید. ضمناً می توانید از طریق کانال اطلاع رسانی جشنواره به آدرس [@festmostanad](https://www.festmostanad.ir) و یا وبسایت جشنواره به آدرس www.festmostanad.ir در این نظرسنجی شرکت کنید.